

גלגלי סבתא

כ ? חויבוח על שיטת הבחירות האזוריות מוכר במקצת את ויכוחי כיתה א' בנוסח: "אילו לסבתא שלי היו גלגלים, אז..."

אילו ישראל לא היתה ישראל, אלא בריטניה הגדולה. אילו מפא"י לא היתה מפא"י, אלא מפלגת הליכוד. אילו דוד בן-גוריון לא היה אחד בדורו, חדור רעיונות אפלטון ויגאל מוסינזון, אלא מדינאי בריטי שחונך בשדות איוון ואוכספורד לפי"ר סלי. אלמלא היה בארץ חצי מיליון עולים חדשים הרוצים לקבל פתלחם, והמצביעים על-כן כפי שמזכיר לשכת העבודה אומר להם להצביע. אילו מפלגות ישראל היו מפלגות, ולא עסקים כלכליים פורחים. האם או שיטת הבחירות האזורית היתה טובה יותר מן השיטה הנהוגה כיום במדינתנו? כן, בהחלט.

אולם לרוע המזל לסבתא שלנו אין גלגלים, והיא איננה אוטובוס.

★ ★ ★

אם להאמין לדבריהם התמימים של תועמלני השיטה האזורית (שהם עצמם רחוקים מאד מלהיות תמימים), הרי די לנו לקבל את השיטה החדשה, ואז יהפכו החיים המדיניים של ישראל באורח פלא משוק-דגים לגינת-גוין.

צאו וראו — מה נעשה בשוק זה כיום? כמה עסקנים של מפלגה פלוגית יושבים וקובעים את רשימת המועמדים הארצית. הבוחר מצביע בעד רשימה זו, שהוא לא חיבר אותה, ונאלץ לשלוח לכנסת אנשים שאינם מוצאים חן בעיניו. אולם אם כל אזור יבחר רק במועמד אחד, יוכל הבוחר לבחור באיש שהוא רוצה בו.

האמנם? ומוי יקבע את מועמדה של מפלגה פלוגית בעפולה בני חירות האזוריות? האם הבוחרים של עפולה — או מרכז המפלגה?

ואיזו ברירה תהיה לחברי-המפלגה בי-עפולה?

בנימין דישראל, מגדולי המדינאים של כל הדורות, העמיד את עצמו פעמיים ל-בחירות כמועמד בלתי-תלוי, ופעמיים נוצח על-ידי כסיל מפלגתי. הוא נבחר רק אחרי שהצטרף סוף-סוף למפלגה וקיבל את ה-גושפוקה שלה.

★ ★ ★

כסר, אומרים דוברי השיטה ה-אזורית, אולם לפחות לא יהיו עשר מפלגות בכנסת, אלא רק שלוש-ארבע. ה-מפלגות תצטרכנה להתאחד.

איני יודע מדוע זה טוב. לדעתי איננו סובלים כיום מעודף של מפלגות, אלא מחוסר של מפלגות. ההבדלים בין תשע המפלגות הציוניות והדתיות קטנים ביותר, ולמעשה אין הן אלא סיעות של מפלגה גדולה אחת. בעניינים עקרוניים באמת אין כל ויכוח ביניהן. כיום הבחירות כולן אומרות כמעט אותו הדבר.

ממשלת ישראל היא היציבה בעולם. דויד בן-גוריון עומד בי ראשה מאז 1933 — עת היה דיויט אייזנהאואר ריפמן קיין, בעוד שי-ניקיטה כרוש'צ'וב היה עסקן מפי לגתי בלתי-נודע ופליבם גיארי תלמיד גימנסיה, דרוש משכר היי תולי, אחת לשנתיים, כדי להזכיר לנו כי זוהי ממשלת ישראל, ולא ביתת צה"ל.

אולם איש אינו יכול להבטיח כי מספר המפלגות באמת ירד בשיטה האזורית. קרוב יותר לודאי כי כל המפלגות תשאנה על כנו, ושתקום שיטה ארצית של קנוניות מקומיות.

מפלגה פלוגית תשלח את אהדיה להצביע בעד מועמד מפלגה אלמונית באזור א', תמורת סקודה של מפלגה אלמונית לחבריה להצביע בעד מועמד מפלגת פלוגי באזור ב'. במקום קואליציה ארצית עבודה

אחת, תהיינה קיימות 120 ק"י אליציות מקומיות, עכורות עוד יותר.

★ ★ ★

כן, אומרים תועמלני השיטה האזורית, אבל המועמד יהיה צמוד לבוחריו. אם מר עקיבא גוברין (מפא"י) ייבחר על-ידי יושבי קפה רוזאל, תל-אביב, הוא יצביע נגד חוק השבת, אפילו אם סיעת מפא"י בכנסת תומכת בחוק זה.

מי ששבור כך, עדיין לא יצא מגדילדים הפוליטי.

באמריקה יכול סנטור רפובליקאי להצביע נגד הנשיא הרפובליקאי, הוא יכול אפילו לומר, בנאום רשמי בסניאט, כי הנשיא הוא זקן ועובר-בטל, שאינו יודע בין ימינו לשמאלו. האם יגיד זאת חבר-הכנסת עקיבא

הגופים הקוראים לעצמם "מפלגות" בישי-ראל אינם מפלגות במונח המקובל בעולם. אין הן אגודות של בעלי דעות מסויימות, המבקשים להפיץ דעות אלה בציבור ול-השפיע על השלטון כדי להגשימן. אין הם אגודות הגיונות מדמי-החבר של אהדיהן. מנהיגיהן אינם נבחרו ציבורי-המפלגה.

מה שנקרא אצלנו "מפלגות" הם ארגונים מוטאליטריים, היונקים את כוחם משלטונם המשותף על מקורות ההון, הזורם לארץ מירי התרומים היהודים בחודל-לארץ.

המפלגות מחלקות ביניהן את ה-כסף, ומשתלמות בעזרתו על ציבור של בוחרים. הם רודים בחבריהם באמצעות תקציבי-הת-ישובות, ר-חברות-ישיכון, טרסטים כלכליים

בחירות אזוריות ורובניות

ואגודות מקצועיות, קופות-חולים ושיטת-הפרוטקציה, הוצאות ספי ריש ועתונים.

במשך שני דורות לא היתה ההסתדרות הציונית אלא פדרציה של מפלגות טוטא-ליטריות כאלה. מזה עשר שנים השתלטה פדרציה זו גם על מדינת-ישראל.

שיטת הבחירות היחסיות היא ביטוי נאמן למצב זה. בבחירות נקבע כמה בוחרים הצליחה כל מפלגה לגייס בעזרת הכסף ששדדה מקופת הציבור. בהתאם לתוצאות הבחירות נקבעים מחדש יחסי-הכוחות בתוך הפדרציה המפלגתית. נקבע מחדש המסתח לחלוקת השלל. אם הגיעה המפלגה לעמדת-כוח כזאת שהיא יכולה לכבוש לעצמה מקום בקואליציה הממשלתית, הרי חלקה בשלל גדל. אם אין לה עמדת-כוח כזאת, והיא נאלצת להישאר באופוזיציה, הרי חלקה קטן יותר.

שיטת-הבחירות לא יצרה את הפדרציה של המפלגות. להיפך, משטר הקנוניה ה-מפלגתית יצר שיטה זו, מפני שהיא מת-אימה לרווחו ולצרכיו.

★ ★ ★

עתה באים כמה עסקנים, שדגו במשך דור שלם את דגיהם במים עכורים אלה, ומבקשים לשפוך את המים. זה היה מאד מעודד, אלמלא באו עסקנים אלה

לשפוך יחד עם מי האמבטיה גם את התינוק של הדמוקראטיה.

כי בכל המבנה המפלגתי הקיים יש רק צד חיובי אחד: במקום שישנם עשרה רודנים, שם אין רודן אחד. במקום שם מתרוצצות עשר מפלגות מוטאליטריות, שם זא תיתכן דיקטטורה של מפלגה מוטאליטרית אחת.

מטעמים אנוכיים לגמרי, משתדלים ה-פיאודלים של עשר המפלגות בכל כוחם למנוע מצב בו יתרכז יותר מדי כוח בידי המנהיג של מפלגה אחת. הודות לכך מצויד משטר זה במאזן-כוחות פנימי מסויים, מערך של חיכוכים הדדיים וגיודיאניטרסים פנימיים, המונע ריכוז רודני מוחלט, מן הסוג המוביל להיווצרות תחנות-ריכוז.

בצורה זו נשמר, איך שהוא, גם במשטר זה, חופש מסויים לאדם. יש בו עדין שרידים חזקים של חוס-הביטוי, של עז-מאות המשפט, של ביקורת ציבורית.

כל זה רחוק מדמוקראטיה מלאה, ממשטר של חרות אורחית. אך זה יותר טוב מפתה-ריכוז בגילאמי, ומחוק חיסול העתונות ה-מתוכנן על-ידי ביגיי.

השאלה היא: אם יוחלף משטר זה, האם יבוא במקומו משטר יותר דמוקראטי, או משטר של רודנות מוחלטת, של ריכוז מוטאלי ופוחן האישיות?

★ ★ ★

ישראל התגבשה בשנים האחרונות, בתוך מסגרת המשטר המפלגתי, דיק-טטורה מובנת של איש אחד. בתור מנהיג המפלגה החזקה ביותר, ריכוז איש זה בהדרגה כוח גובר והולך בידי ובידי החוג המצומצם של משרתיו האישיים. הוא חולש עתה במישורין על הכוחות המזויינים ועל המנגנון הדיפלומטי, על המשתרה ועל מנגנון-החושך, על מערכת-התעמולה הרשמית, על חלק מרם ההון הזר ועל מנגנון משרד-המשפטים. בעקפיון הוא חולש על עשרות עמדות-כוח נוספות.

את כל זאת עשה מבלי שיהיה לו רוב יציב בכנסת, כשהיה עליו להתמקח ול-התפשר על כל צעד ושעל עם עסקני המפלגות האחרות, שלא היה להם שום חשק לבצע מיצון התאבדות פוליטית.

הבחירות האזוריות יתנו לדויד בן-גוריון רוב מוחלט. אין שום ספק שמפא"י תגיע בהן ל-65 צירים. אולם יתכן גם — והדבר תיב להיאמר בסירוש — כי בבחירות האזוריות תזכה מפא"י ל-100, ואפילו ל-120 צירים.

כי מפלגה השולטת על לשכת-העבודה, על מקורות הפרנסה ועל מנגנון המדינה יכולה להשיג כמעט בכל מקום רוב יחסי, ואפילו מוחלט.

כמלים אחרות: הרפורמה המור-צעת של שיטת-הבחירות תשחרר את ביגיי מן הכבלים האחרונים. היא תחליף את הרודנות של עשרת מנגנוני-המפלגות, בדיק' טטורה האישית של איש אחד. בכנסת הרביעית לא ישבו 120 נבחרים עם, ואפילו לא 120 נבחרים מפלגות. ישבו בה 120 בן-גוריונים קטנים.

תמימים יכולים לחשוב כי זה טוב, וכי אחרי כנסת רביעית כזאת תבוא כנסת חמישית ציונית-כללית. אולם במדינת יש-ראל, מי שיש לו פעם רוב יציב, יהיה לו רוב יציב לעולם ועד. אין דבר קל יותר בארץ שאין בה חוקה, ושבה יכולים 61 חברי-כנסת לסגור את כל העתונים, לבנות את כל מוזיקי-המפלגה לשופטים במנות המשפט העליון ולהטיל עונש-מאסר על כל אורח שלא יקום את פני רעהו בברכת "יחי הבוס!".